

L'última, la més petita

Fatima Daas

Traducció de Manuel Forcano

Narratives

«El monòleg de Fatima Daas està construït per fragments [...]. Esculpeix un retrat, com una escultora atenta i pacient, o com una buscadora de mines, conscient que cada paraula pot fer-ho explotar tot i que cal escollir-les amb infinita cura.» — Virginie Despentes

«Embruixa des del primer moment amb el seu estil tallant, persistent i recitatiu.» — Muriel Steinmetz, *L'Humanité*

«L'autoretrat estremidor d'una jove realment del nostre temps que es busca a si mateixa i que busca un equilibri, una veritat entre les “veritats” que li imposen els altres: els seus pares, l'islam, el barri perifèric, França, l'amor. La veu furiosament contemporània que esperàvem.» — Nelly Kaprièlian, *Les Inrockuptibles*

«Té autèntiques qualitats literàries. Vinculat a les lluites anti-racistes, feministes i populars, aquest monòleg en constitueix una manifestació precisa.» Pierre Benetti, *Mediapart*

«Una novel·la d'un lirisme poderós, amb una narradora que es debat entre allò “prohibit” i el seu desig.» — S. J. Rose, *Libres Hebdo*

«Amb una prosa agosarada, l'autora intenta conviure amb el que és irreconciliable. Un primer llibre molt poderós.»
— Nathalie Crom, *Télérama*

«Quina felicitat quan la literatura gosa semblar-se a la vida!, quan sap sortir dels jardinetes i ens sacseja!» — Anne Burzynski, *Page*

L'última, la més petita

Narratives

134

Títol original: *La petite dernière*

© 2020 Les Editions Noir sur Blanc

© 2021 Manuel Forcano, per la traducció

© Mohamad Itani / Arcangel, per la foto de portada

© 9 Grup Editorial, per l'edició

Angle Editorial

c. Mallorca, 314, 1r 2a B / 08037 Barcelona

T. 93 363 08 23

www.angleeditorial.com

angle@angleeditorial.com

Disseny de col·lecció: J. Mauricio Restrepo

Primera edició: setembre de 2021

ISBN: 978-84-18197-84-0

DL B 11216-2021

Imprès a Romanyà Valls, SA

No és permesa la reproducció total o parcial d'aquest llibre,
ni la incorporació a un sistema informàtic,
ni la transmissió en cap forma ni per cap mitjà,
sigui electrònic, mecànic, per fotocòpia, per gravació o altres mètodes,
sense el permís previ i per escrit dels titulars del copyright.

L'última, la més petita

Fatima Daas

Traducció de Manuel Forcano

 Angle Editorial

Em dic Fatima.

Porto el nom d'un personatge simbòlic de l'islam.

Porto un nom que cal honorar.

Un nom que no s'ha «d'embrutar», que diuen a casa meva.

A casa, «embrutar» vol dir deshonorar. *Wassekb*, en àrab algerià.

També li diuen *darja*, *darija*, per dir dialecte.

Wassekb: embrutar, empastifar de merda, tacar.

És com el verb «acostar-se», que és polisèmic.

La mare utilitzava aquesta mateixa paraula per dir-me que m'havia embrutat la roba, la mateixa paraula quan tornava a casa i trobava el seu Reialme potes enlaire.

El seu Reialme: la cuina.

Allà on ningú podia ni entrar ni tocar res.

La mare detestava que les coses no estiguessin al seu lloc.

Hi havia uns codis, a la cuina, com de fet per tot arreu, i calia conèixer-los, respectar-los i complir-los.

Si algú no n'era capaç, que ni s'acostés al seu Reialme.

Entre les frases que la mare repetia sovint, hi havia aquesta:
Makènx li għawèn, fi hadi dar, izzèdolèk.

Això em sonava com un cop de puny a l'orella.

«No hi ha ningú que t'ajudi en aquesta casa, i encara t'exigeixen més.»

Jo torçava els dits dels peus dins unes sabates altes, i quasi sempre remugava el mateix.

—M'ho has de dir, si necessites ajuda, no soc una vident, no ho puc endevinar.

A la qual cosa la mare saltava i contestava de seguida dient que no necessitava la «nostra» ajuda. Ella bé que subratllava aquest «nostra», era una manera de convertir en col·lectiu el seu retret, d'evitar que jo no me'l prengués personalment, que no em sentís atacada.

La mare va començar a cuinar a l'edat de catorze anys.

Primer, coses que ella en diu *sabline*: fàcils.

El cuscús, la *txutxuka*, el *djuwèz*, els tagins de xai amb prunes, els tagins de pollastre amb olives.

Als catorze anys, jo ni em sabia fer el llit.

Als vint, no sabia ni planxar-me una camisa.

Als vint-i-vuit, no sabia ni fer pastes de mantega.

Jo no m'hi passava gaire per la cuina, si no era per menjar.

Menjar sí que m'agradava, però no qualsevol cosa.

La mare cuinava per a tota la família.

Feia els menús en funció dels capricis de cadascú. Com que

jo rebutjava la carn, tenia peix; com que el pare no podia passar sense, mai no n'hi faltava al plat.

Si a la Dounia, la meva germana gran, li venien de gust unes patates fregides més que no pas un àpat tradicional, les tenia.

Des que tinc memòria, la mare sempre era a la cuina, les mans fetes malbé pel fred, les galtes xuclades, fent per dibuixar un home amb el quètxup sobre els meus plats de pasta, decorant unes postres, preparant el te, endreçant les paelles dins el forn.

Només tinc aquesta única imatge: els nostres peus sota la taula, els caps sobre el plat.

La mare als fogons, l'última a seure.

El Reialme de Kamar Daas no era el meu espai.

Em dic Fatima Daas.

Porto el nom d'una noia del barri de Clichy que es mou d'una punta a l'altra de la perifèria amb Rodalies per anar a classe.

A l'estació de Raincy-Villemomble arrambo el diari gratuït *Direct Matin* abans d'agafar el tren de les vuit i trenta-tres. Em llepo el dit per passar millor les pàgines. Pàgina 31, un títol ben gros: Per relaxar-se.

Sota el mapa del temps trobo el meu horòscop.

A l'andana, llegeixo el meu horòscop del dia i de la setmana.

Si vols ser capaç de suportar la vida has d'estar preparat per acceptar la mort (Sigmund Freud).

La vostra situació astral: No us castigueu gens si no podeu estar per a tots els qui demanen la vostra atenció, penseu en vosaltres mateixos! Reflexioneu abans d'embarcar-vos en nous projectes de gran volada, no confongueu el vostre optimisme amb la forma olímpica.

FEINA: Caldrà prendre decisions enèrgiques. El vostre realisme serà de llarg, avui, el vostre millor actiu.

AMOR: Si esteu en parella, feu per no desanimar el vostre company exigint-li més del compte. Si esteu soltera, podríeu pensar en

el vostre príncep blau, però no cregueu que us el trobareu al tombar la cantonada.

Continuo llegint els mals del món i procuro renunciar al desig d'observar les persones dins el tren.

No hi ha cap dia sense que els passatgers refusin avançar pels passadissos. Cada matí repeteixo la fórmula màgica: «Podeu avançar, si us plau? Hi ha persones darrere que també volen anar a treballar, com vostès».

Al final del dia, canvio de to.

Suprimeixo voluntàriament les marques d'educació.

Aquests passatgers que no avancen pels passadissos són els mateixos que, després, s'afanyen a baixar a les dues estacions següents: a Bondy o a Noisy-le-Sec.

La seva astúcia: quedar-se ben a prop de les portes perquè no se'ls tanquin abans de baixar.

Al bus, vetllo perquè la dona amb el nadó, la dona embarassada, la velleta, tingui sempre un lloc on seure.

Tinc cura exclusivament de les dones.

Em sento obligada a fer el paper de justiciera, de defensora de les altres, a parlar per elles, a ser la seva portaveu, a tranquil·litzar-les, a salvar-les.

Jo no he salvat mai ningú, ni la Nina ni la meva mare.

Ni tampoc a mi mateixa.

La Nina tenia raó.

És malsà voler salvar el món.

Em dic Fatima Daas, però vaig néixer a França, al departament 78, a Saint-Germain-en-Laye.

Arribo al món per cesària a la clínica Saint-Germain del carrer de la Baronne-Gérard.

Cesària, del llatí *caedere*: ‘tallar’, ‘seccionar’.

Incisió de l’úter.

Després de parir-me, als trenta anys, la mare va patir un infart.

Em culpo a mi mateixa d’haver nascut.

Em van treure del ventre de la mare a l’alba.

No vaig néixer asmàtica.

M’hi acabo convertint.

Entro oficialment a la categoria dels asmàtics al·lèrgics a l’edat de dos anys.

D’adolescent sento per primera vegada el mot «severa» per qualificar la meua malaltia.

Entenc als disset anys que soc portadora d’una malaltia invisible.

L’estada més llarga que he fet mai en un hospital és de sis setmanes.

La meua germana Dounia diu que soc una esponja.

M'ha costat temps entendre que les emocions podien provocar les meves crisis respiratòries.

He de seguir un tractament mèdic, regular, per a tota la vida.

Seretide: dos cops al dia, una aspiració al matí, una aspiració al vespre.

Inorial: una pastilla al matí.

Singulair: una pastilla al vespre.

Ventolin: en cas de molèsties respiratòries.

Em dic Fatima.

Fatima és la més petita de les filles de l'últim profeta, Mahoma —*Sal·la Al·là alayhi wa salam*, per a ell pau i salut—, i de la seva primera dona, Khadija.

Em dic Fatima.

Només Déu sap si soc digna de portar el meu nom.
Si no l'embruto pas.

Fatima significa 'petita camella deslletada'.

Deslletar, en àrab: *fatm*.

Estroncar l'alletament d'un nadó o d'un animal jove per donar-li una nova alimentació. Sentir-se frustrat, separar algú d'alguna cosa o alguna cosa d'algú, o algú d'algú altre.

Com Fatima, jo hauria d'haver tingut tres germanes.

Una de les meves germanes va morir només unes hores després d'haver nascut.

Es deia Soumya.

Fatima va ser definida pel seu pare com la més noble de les dones del paradís.

El profeta Mahoma —per a ell la pau de Déu i les Seves benediccions— va dir un dia: «Fatima és una part de mi; qui li faci mal, me'l fa a mi».

El meu pare mai no diria res de semblant.

El pare no diu mai gran cosa.

Em dic Fatima.

Soc una petita camella deslletada.

Soc la *mazoziya*, l'última.

La més petita.

Abans de mi hi ha tres noies.

El pare esperava que jo fos un noi.

Quan era petita em deia *wlidi*, «fillet meu».

Tot i això, ha hagut de dir-me *benti*, filla meva.

Sovint diu: «Tu no ets la meva filla».

Per tranquil·litzar-me, entenc que vol dir que soc el seu fill.

La mare em vesteix fins als dotze anys.

Em fa dur vestits de flors, faldilletes de patinatge, de ballarina, i tinc diademes de diferents colors en forma de corones.

No totes les nenes petites volen ser princeses, mare.

Detesto tot el que pertany a aquest món de nenes tal com la mare me'l presenta, però encara no en prenc consciència.

El pare m'acompanya a l'escola, de vegades.

No comprova si he fet els deures.

No em demana què és el que he après.

Compta que ja ho fa la mare.

La mare diu sovint: «Compleixo el meu *wajeb*».

El *wajeb*: el rol.

El seu rol de mare.

Un rol: funció que compleix algú; atribució assignada a una institució. Conjunt de normes i d'expectatives que regeixen el comportament d'un individu en funció del seu estatus social o de la posició que ocupa dins un grup.

El meu pare no parla mai del seu *wajeb*.

La mare prefereix que porti sostenidors esportius més que no pas normals, ella creu que és menys «precipitat».

Tampoc no vol que em depili.

La Dounia li diu que, si encara vol esperar que creixi, almenys que em deixi depilar-me les aixelles.

Ella insisteix que encara no és el moment.

Abans de ser una adolescent, el pare em cantava cançons.

M'explicava històries, també.

Loundja! Loundja, la princesa dels cabells d'or.

El pare sempre començava la seva història amb: Hi havia una vegada.

Hi havia una vegada Loundja.

Una princesa empresonada de ben petita per *el-ghoula*, l'ogressa, a la torre més alta de la seva fortalesa, on no hi havia cap porta ni finestra. L'ogressa feia servir els cabells llargs de Loundja per escalar la torre.

Un vespre, que estrany, oi?, un príncep la descobreix.

Se n'enamora. Hi torna per salvar-la. S'hi casa.

Com en moltes altres històries, Loundja i el príncep es van casar i van tenir molts fills.

El que més m'agradava era el temps que el pare dedicava per descriure amb precisió els cabells llargs i daurats de Loundja.

Quan no m'explicava la història de Loundja, tornava a explicar-me la història del profeta Yussef – *Alayi Salem*, per a ell la salut.

Insistia en l'anècdota dels germans del profeta. Rosegats per l'enveja, havien decidit llançar Yussef al fons d'un pou.

El pare em xiuxiuejava a l'orella: «*Balak yiderolek kima Yussef*». Ves amb compte que les teves germanes no et facin el mateix!

Del pare, em costava molt saber si feia broma o m'advertia de debò.

Just després de dinar s'imposava l'estona de la migdiada.

Jo muntava un sarau perquè no m'obliguessin a dormir.

Al final, vaig acabar entenent que per aconseguir el que volia només em calia fer trampa.

I vaig trobar l'argúcia. Sense drama, sense fer ni el més mínim esforç.

I no fallava mai.

El pare em portava a la sala, sèiem l'un al costat de l'altre davant la tele, el meu cap recolzat a la seva espatlla, la meva mà sobre el seu cap.

El primer que s'adormia era el meu pare.

Ell feia la migdiada que jo havia de fer.

Jo me n'anava amb la Dounia i la Hanane que jugaven al jardí.

La mare encara era a la cuina.

Em dic Fatima.

Soc una asmàtica al·lèrgica.

Els metges diuen que no em prenc «seriosament» el tractament.

El que em passa és que me n'oblido.

Que deixo de prendre les pastilles pels efectes secundaris.

Que deixo de prendre-les per altres raons.

Que ho faig a l'inrevés, que no respecto les dosis prescrites, que inhalo més cops del compte el Ventolin, cosa que provoca taquicàrdia.

M'empasso els mateixos medicaments, diverses vegades al dia, des que vaig néixer, i sembla que anirà per llarg.

Els diuen que si no segueixo el tractament és com si rebutgés tenir cura de mi mateixa, del meu cos, de la meva salut.

«Ells»: els qui han intentat fer-me entendre la malaltia, que jo no entenc gens.

Pneumòlegs, metges, infermers, fisioterapeutes.

Penso en Monique Lebrun, la metge que em tracta, que m'ha acompanyat durant deu anys, fins que s'ha jubilat.

En ella, en aquelles i aquells amb qui m'he creuat als hospitals amb les seves bates blanques o blaves, en aquelles o aquells que m'han ensenyat a respirar correctament, com ho fan els altres.

—Estàs a punt? Vinga, som-hi. Inspira pel nas i omple els pulmons d'aire. Ara expira per la boca, exacte, ben a poc a poc. Molt bé, és això, ho has de fer així, perfecte, bonica.

Odiava que em diguessin «bonica».

Tres quarts del temps que passo a la consulta, no entenc res del que la Monique diu. Em fa la sensació que s'ha quedat ancorada al segle XIX.

Cita Baudelaire i Rimbaud.

Parla igual que ells.

La doctora Lebrun porta unes camises cordades fins dalt de tot.

Mai no li veig el coll.

Per tant, me l'imagino.

No soc capaç d'evitar les mirades furtives a la seva pitrera caiguda.

És impossible distingir els seus pits rodons del seu ventre flàccid.

Les ulleres li pengen del coll com un collaret.

Té unes mans que tremolen quan m'allarga la recepta.

El 24 de novembre, la Monique decideix augmentar les dosis del meu tractament.

Passo obligatòriament del Seretide Diskus 250 al Seretide Diskus 500.